

**ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ТЕХНОЛОГІЇ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ХАРЧУВАННЯ**

ЗУБКО АЛЛА БОРИСІВНА

УДК 657.1:658.114.45

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ

Спеціальність 08.06.04 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків - 2002

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківській державній академії технології та організації харчування Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

Кандидат економічних наук, доцент
Грінько Алла Павлівна
Харківська державна академія технології та організації харчування, доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Сук Леонід Кіндратович**, Національний аграрний університет Кабінету Міністрів України, професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту;

кандидат економічних наук, доцент **Величко Олена Георгіївна**, Національний економічний університет, м. Київ, доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту в сільському господарстві,
начальник управління звітності учасників ринку цінних паперів та фондового ринку.

Провідна установа

Львівська комерційна академія Укоопспілки України, кафедра аудиту, кафедра бухгалтерського обліку, м. Львів

Захист відбудеться 22 листопада 2002 року о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.088.02 в Харківській державній академії технології та організації харчування за адресою:
61051, Харків-51, вул. Клочківська, 333.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківської державної академії технології та організації харчування за адресою:
61051, Харків-51, вул. Клочківська, 333.

Автореферат розісланий 21 жовтня 2002 року

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради
Л.М. Яцун

Загальна характеристика роботи

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин, корінний перегляд поглядів на проблеми власності обумовили відродження і правове закріплення різних форм власності в Україні. Розгортання широкомасштабного процесу приватизації державних і комунальних підприємств з наступним перетворенням в акціонерні товариства пов'язано з неухильним збільшенням кількості останніх, посиленням їхнього впливу на формування ринку цінних паперів в Україні. Організація і функціонування акціонерних товариств вимагають нових підходів до системи управління їх фінансово-господарською діяльністю. Зміст таких нововведень складається в приведенні всіх елементів системи управління у відповідність з організаційно-правовими особливостями акціонерної форми підприємницької діяльності. Звідси й об'єктивний нині процес росту ролі і значення таких функцій управління як облік, контроль та аналіз діяльності акціонерних товариств, розробка на основі отриманої інформації стратегії і тактики роботи товариства, найбільш адекватних у сформованій ситуації. Ефективність керування фінансовими ресурсами акціонерного товариства значною мірою визначається єдністю побудови бухгалтерського обліку й аналізу таких нових для облікової практики економічних процесів ринкового господарства як формування власного капіталу, інвестиційно-емісійна діяльність. Окремі питання теорії, методики й організації бухгалтерського обліку та аналізу власного капіталу викладені в працях Білобжецького І., Бутинця Ф., Голова С.,

Добровського В., Єфімової О., Завгороднього В., Крейніної М., Крупки Я., Літвіна Б., Мниха Е., Новгородського В., Сопко В., Соколова Я., Усача Б., Фаріона І., Шкарабана С., Шнейдмана Л. й інших авторів, що почали теоретичне обґрунтування і подальшу розробку даної проблеми.

Однак багато питань з удосконалення методики обліку формування й руху власного капіталу акціонерного товариства, удосконалення звітності як джерела інформації для численних груп користувачів, постановка облікової політики акціонерних товариств тощо вимагають більш глибокого вивчення.

Актуальність позначених проблем, їх практичне значення і недостатня теоретична розробка обумовили вибір теми, мету, задачу, предмет, методи і структуру дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрямок досліджень пов'язаний з науково-дослідними роботами, що виконані кафедрою бухгалтерського обліку та аудиту ХДАТОХ, де написана дисертація, згідно з державним планом, зокрема за темами “Удосконалення бухгалтерського обліку в умовах переходу на національні стандарти обліку” (тема 21-2000-2001ББ), “Проблеми удосконалення обліку фінансових результатів та складання фінансової звітності згідно з П(С)БО” (тема 21-00-01Б).

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є узагальнення і розробка теоретичних положень з організації обліково-аналітичного процесу і практичних рекомендацій з його удосконалення в акціонерних підприємствах в умовах реформування системи бухгалтерського обліку в Україні. Реалізація поставленої мети обумовила необхідність рішення наступних задач:

дослідити еволюцію акціонерних підприємств в Україні;

визначити особливості організаційно-економічної діяльності акціонерних товариств, що впливають на постановку і методику обліку та аналізу;

розкрити економічну природу категорії “акціонерний капітал”, його структуру й джерела формування як об'єкту бухгалтерського обліку;

розробити пропозиції з удосконалення обліку акціонерного капіталу;

розробити технологію формування дивідендної політики акціонерного підприємства;

розробити рекомендації з удосконалення форм фінансової звітності й методики аналізу її показників з метою задоволення сучасних вимог користувачів бухгалтерської інформації;

визначити основні напрямки аналізу джерел фінансового забезпечення діяльності акціонерних товариств;

розробити методику аналізу інвестиційної привабливості акціонерних товариств.

Об'єктом дослідження є обліковий процес на акціонерних підприємствах відкритого й закритого типів.

Предметом є організаційно-методичні аспекти обліково-аналітичного процесу в акціонерному товаристві.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання і системного підходу. У процесі дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи й прийоми, як наукова абстракція, аналіз і синтез, методи угруповання, порівняння тощо.

Теоретичну базу дисертаційного дослідження складають загальні принципи економічної теорії, що визначають трактування й аналіз соціально-економічних процесів, які відбуваються за теперішнього часу.

Інформаційною базою роботи послужили нормативно-правові акти України в галузі організації бухгалтерського обліку в акціонерних товариствах, статистичні видання,

періодична преса, спеціальна вітчизняна та зарубіжна література, практичні дані відкритих і закритих акціонерних товариств.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в розробці методичних рекомендацій з удосконалення обліку в акціонерних товариствах і аналізу показників ефективності їхнього функціонування з метою визначення інвестиційної привабливості підприємств-емітентів.

У процесі дослідження отримано наступні результати:

розкрито особливості організаційно-економічної діяльності акціонерного товариства, що впливають на постановку облікової політики на підприємстві;

одержала подальшого розвитку методика обліку акціонерного капіталу в умовах реформування бухгалтерського обліку в Україні;

запропоновано методику розрахунку й обліку дивідендів акціонерам;

розроблено пропозиції з удосконалення бухгалтерських записів з обліку руху цінних паперів;

одержала подальший розвиток методика організації синтетичного й аналітичного обліку і аналізу в акціонерних товариствах в умовах АРМБ;

розроблено методику аналізу ефективного використання акціонерного капіталу;

запропоновано методику аналізу інвестиційної привабливості підприємств-емітентів.

Практичне значення результатів дослідження полягає в наступному:

- визначено особливості формування облікової політики в акціонерних товариствах;
- запропоновано систему субрахунків щодо вдосконалення обліку статутного капіталу, цінних паперів;

- запропоновано класифікацію витрат, пов'язаних з організацією акціонерних товариств, та джерела їх фінансування;

- розроблено форми звітності про уставний капітал акціонерного товариства, акціонерів, розміщені та анульовані акції тощо;

- запропоновано методику розрахунку дивідендів акціонерам;

- розроблено пропозиції щодо вдосконалення програмного забезпечення з обліку в акціонерних товариствах;

- запропоновано класифікаційну модель показників з оцінки фінансово-майнового стану акціонерного товариства;

- запропоновано перетворені формули розрахунків коефіцієнтів абсолютної ліквідності, покриття, частки фінансових вкладень в цінні папери тощо;

- розроблено матриці відповідно до методики розрахунку комплексного показника ефективності;

- сформульовано основні концепції з аналізу обігу цінних паперів.

Пропозиції та рекомендації, які представлено в дисертаційному дослідженні з

організації обліку та аналізу, зроблено з урахуванням специфіки вітчизняної економіки, що дозволяє підвищити ефективність управління акціонерним капіталом.

Запропоновані автором рекомендації апробовані та впроваджені в практичну

діяльність ЗАТ “Агротехсервіс” (довідка № 12-и від 21.02.02), ВАТ “Промснаб”

(довідка № 9-р від 15.01.02), а також ЗАТ “Куряжський домобудівельний комплекс”

(довідка № 01-02к от 04.02.2002).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійного

наукового дослідження. Теоретичні узагальнення, положення, висновки, рекомендації та пропозиції отримані автором самостійно на підставі проведених досліджень з

фінансово-господарської діяльності акціонерних товариств в Харківській області.

Аналітичну частину роботи виконано на підставі облікової інформації досліджуваних підприємств, а також результатів проведених дисертантом спостережень і опитувань

керівників і фахівців.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертації доповідалися на науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Харківської державної академії технології та організації харчування в 2000–2001 роках (“Підвищення конкурентоспроможності підприємств торгівлі та харчування”, травень 2000 р.; “Економічна стратегія розвитку торгівлі і послуг в умовах ринкових реформ”, травень 2001 р.).

Публікації. За матеріалами дисертації опубліковано 4 наукові праці загальним обсягом 0,9 др. арк. Основні результати дисертаційного дослідження викладені в 4 статтях, опублікованих у провідних наукових фахових виданнях, перелік яких затверджений ВАК.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційна робота складається з вступу, трьох розділів і висновку, викладених на 180 сторінках машинописного тексту. Робота містить 22 таблиці, 14 рисунків, 17 додатків і список використаних джерел з 195 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовується актуальність та наукова доцільність проведеного дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, мета, завдання, об'єкт, предмет і методологічна база дослідження, наукова новизна та практична значимість одержаних результатів.

У першому розділі “Формування акціонерних товариств в Україні та їх соціально-економічна сутність” розкривається економічна сутність акціонерного товариства, переваги акціонерної форми власності, специфічні відмінності відкритих та закритих акціонерних товариств, а також роль обліково-аналітичного забезпечення в управлінні фінансово-господарською діяльністю акціонерного товариства.

Економічні перетворення, що відбуваються протягом останнього десятиріччя в Україні, докорінно змінили існуючу систему економічних відносин суспільства.

Становлення і розвиток ринкових відносин, перетворення і приватизація в нашій країні відродили процеси акціонування суб'єктів господарської діяльності.

Проведений аналіз свідчить про те, що процес акціонування в Україні в цілому й у Харківській області, зокрема, проходить досить активно. При цьому позитивним моментом варто вважати появу тенденції до утворення відкритих акціонерних товариств із залученням широкого кола вкладників (рис. 1).

Автором систематизовано специфічні особливості, що характеризують відмінності між товариствами закритого і відкритого типу і визначені їх переваги і недоліки, що впливають на інвестиційний потенціал і принципи соціальної справедливості акціонерних підприємств.

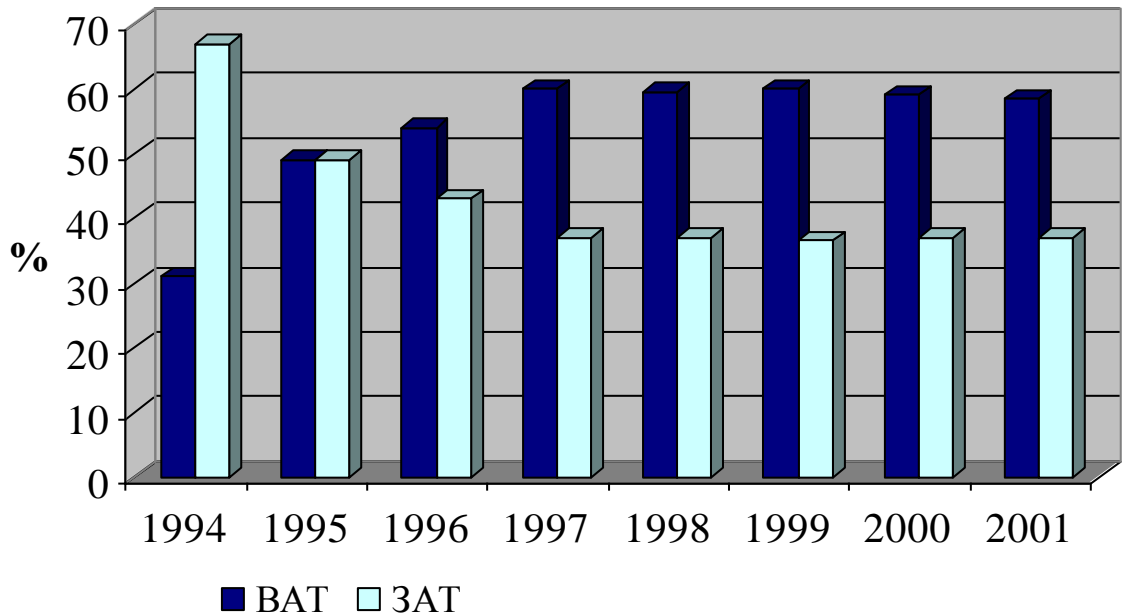

Рис. 1. Питома вага акціонерних товариств різного типу в їх загальній кількості по Харківській області.

Акціонерні товариства являють собою складні організаційно-правові форми діяльності суб'єкта, тому постановка обліку в них повинна визначатися відмітними умовами їхнього функціонування.

Автором представлено схему фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства, з якої видно процес формування облікової інформації шляхом ведення управлінського та фінансового обліку.

Розроблено пакет обов'язкових внутріфірмових документів акціонерної компанії з метою найбільш повного задоволення потреб зацікавлених користувачів інформації. З переходом економіки України на ринкові відносини відбуваються принципові зміни в системі бухгалтерського обліку. При цьому дотримується основний принцип – неможливість приведення всього різноманіття господарського життя до єдиної схеми, шаблону, тому виникає необхідність у розробці відповідної облікової політики, основні особливості формування якої виділені автором дослідження.

У другому розділі “Методологічні аспекти бухгалтерського обліку основних господарських операцій акціонерного товариства” досліджено особливості формування акціонерного капіталу, визначено необхідність удосконалення методики його обліку та розробки відповідних форм звітності, розкрито недоліки в організації комп'ютеризованого обліку.

Одним із основних об'єктів бухгалтерського обліку акціонерного товариства є акціонерний капітал. Автором виділено функції, що виконує акціонерний капітал, і уточнено його поняття. Успішне рішення задач керування акціонерним капіталом і обґрунтування інвестиційної політики вимагають ефективного обліку акціонерного капіталу і різнобічного використання наданої ним інформації.

При цьому, методичні аспекти обліку акціонерного капіталу залежать від його структури та джерел формування, які представлено на рис. 2.

Вивчаючи й аналізуючи діючу методику обліку акціонерного капіталу, встановлено, що вона недостатньо сприяє відображенню всіх фактів процесу його формування і зміни складу і відповідно не дозволяє оперативно одержувати інформацію загальнодоступного характеру. На думку автора доцільно додатково відкрити до рахунку 40 "Статутний капітал" такі субрахунки: 401 – Оголошений капітал; 402 – Передплатний капітал, звичайні акції; 403 – Передплатний капітал, привілейовані акції; 404 – Оплачений капітал, звичайні акції; 405 – Оплачений капітал, привілейовані акції. Схема бухгалтерських записів з використанням запропонованих субрахунків наведена автором у роботі. Субрахунки, що рекомендуються до рахунку 40 "Статутний капітал", на думку автора, є більш простими і прийнятними. Облік з їх використанням поліпшив би інформаційну базу, необхідну для керування підприємством.

В акціонерних товариствах, утворених шляхом приватизації державних і муніципальних підприємств з одночасним перетворенням в акціонерні товариства відкритого типу, організаційний період сильно розтягнутий, йде паралельно з функціонуванням підприємства в широких масштабах і, внаслідок цього, важко виділити всю номенклатуру організаційних витрат.

З цього приводу, пропонується витрати, пов'язані з рухом акціонерного капіталу, класифікувати на чотири групи витрат: з формування акціонерного капіталу; з поширення та руху акцій; з формування біржової інформації; з формування облікової інформації для зовнішніх і внутрішніх користувачів. Запропонована класифікація витрат дозволяє визначити джерела їх покриття і представлена автором на рис. 3.

За теперішнього часу зміст діючих форм фінансової звітності не може забезпечити зацікавлених користувачів необхідною інформацією про діяльність підприємства. Тому автором розроблені форми звітності, які деталізують інформацію про статутний капітал акціонерного товариства, акціонерів, а також розміщені і анульовані акції, ще не відображені у величині статутного капіталу на звітну дату тощо.

У зв'язку з розвитком ринку цінних паперів з'являється необхідність в організації і встановленні методології бухгалтерського обліку цінних паперів акціонерного товариства.

Для обліку наявності і руху акцій, призначених до розміщення, але ще не розподілених серед власників, автором рекомендується в робочий план рахунків бухгалтерського обліку ввести синтетичний субрахунок 353 "Нерозподілені акції". Даний рахунок буде призначений для узагальнення інформації про наявність і рух нерозміщених акцій товариства що знаходяться в касі підприємства, за їхньою номінальною вартістю. Сальдо рахунку "Нерозподілені акції" варто розглядати як резервну статтю активів підприємства, організація контролю за його поточним станом дозволить аналізувати процес передплатної компанії. У зв'язку з цим рекомендується аналітичний облік акцій до розміщення вести за категоріями акцій.

У роботі також розглядаються питання, пов'язані з методами оцінки й обліку власних акцій у портфелі і встановлено, що теоретично і практично вони не є взаємозалежними.

Бухгалтерською проблемою є оцінка й облік акцій, отриманих у дарунок. У цьому зв'язку автором рекомендована методика обліку безкоштовно отриманих акцій. Однією з проблем, пов'язаних з урахуванням акцій, отриманих акціонерним товариством у дарунок від акціонерів, є облік умовної заборгованості перед кредиторами акціонерів, що спочатку придбали акції зі знижкою, а потім, щоб ухилитися від зобов'язання, пов'язаного з придбанням акції зі знижкою, передали в дарунок акціонерному товариству його власні акції. Для обліку цих акцій доцільно відкрити забалансовий рахунок "Власні акції (придбані зі знижкою) подаровані акціонерами", щоб у разі потреби призвати акціонерів до виконання свого зобов'язання.

У зв'язку з розвитком ринкових відносин і поетапним проведенням приватизації все частіше виникають рекламні пропозиції щодо вкладення коштів і швидкого одержання приросту капіталу за рахунок дивідендів. У ході проведеного дослідження запропоновано можливий варіант розрахунку дивідендів, що підлягають виплаті акціонерам. В основу розрахунку покладено час, протягом якого акція знаходилася у володінні конкретного акціонера. Запропонований варіант розрахунку доцільно виконувати в розрізі видів акцій (прості, привілейовані тощо) і категорій їхніх

власників (юридичні чи фізичні особи). Простота і наочність запропонованої методики розрахунку дозволять скласти об'єктивне уявлення про ефективність функціонування акціонерного капіталу в звітному році не тільки керівництву компанії, але і рядовим акціонерам товариства, що не мають фахової освіти.

Застосовуваний у бухгалтерському обліку принцип добору вихідних даних про економічні явища й акти, що здійснюються на підприємстві, приводить до недостатньої повноти і багатоаспектності облікової інформації, необхідної для потреб поточного керування. Усунути зазначені недоліки дозволяє комп'ютеризація обліку. З появою акціонерних товариств і прискоренням обробки все зростаючого обсягу інформації на цій ділянці обліку почалися спроби з комп'ютерного рішення цієї проблеми. За теперішнього часу на ринку програмних продуктів є кілька самостійних програм: "Акціонерний капітал" (розробка фірми "Атлант-інформ"), "Дивіденд" (фірма "Новий Атлант"), "Інтегрована Фондова система" (ЦФТ).

Автором визначено переваги і недоліки кожної із зазначених вище програм і зроблено пропозиції з їх удосконалення.

У третьому розділі “Аналіз ефективності функціонування акціонерного товариства” представлено методику аналізу оцінки ефективного формування та використання функціонуючого капіталу, визначено критерії оцінки інвестиційної привабливості акціонерних товариств, рекомендовано методику розрахунку комплексного показника ефективності за допомогою метода відстаней.

Важливе значення у функціонуванні акціонерного підприємства має правильний вибір стратегії і тактики роботи підприємства на ринку. Рішення даної проблеми повинно ґрунтуватися на глибокому і всебічному аналізі даних бухгалтерського обліку і звітності.

Теорія прийняття управлінських рішень охоплює широке коло методів, що використовуються при розробці проектів рішення управлінських проблем, виходить з невизначеності багатьох процесів і у зв'язку з цим, передбачає ітеративний підхід до вироблення остаточного рішення. Однак позитивним є сам факт узгодження економічного аналізу діяльності акціонерного товариства з ухваленням управлінського рішення. Автором представлена класифікаційна модель показників, які застосовуються для оцінки фінансово-майнового положення акціонерного товариства. Одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства – стабільність його діяльності з позицій довгострокової перспективи. Вона пов'язана, насамперед, з фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів. Єдиного загально визнаного підходу до рішення завдання кількісного визначення фінансової стійкості і побудови відповідних алгоритмів оцінки немає. Запропонований у ході проведеного дослідження варіант аналізу ефективності функціонування акціонерних товариств, на думку автора, сприяє якісному поліпшенню управлінських рішень, які приймаються керівництвом компанії, при короткостроковому прогнозуванні діяльності акціонерного товариства.

Запропонований варіант має ряд позитивних рис, таких як: порівняльна простота розрахунків, що без особливої праці можуть бути зроблені будь-яким користувачем, знайомим з математичним програмуванням.

З метою підвищення ефективності емісійної діяльності акціонерного товариства велике значення має вирішення завдань підвищення інвестиційної привабливості компанії для зовнішніх інвесторів. Для вивчення стану справ на підприємстві використовують фундаментальний аналіз, головною метою якого є вивчення виробничої і фінансової ситуації на підприємстві-емітенті. Однак, з виходом нових положень (стандартів) бухгалтерського обліку відбулися зміни, зокрема, у відношенні

доходів і витрат майбутніх періодів, фінансових інвестицій, тому автором пропонується перетворення формул розрахунку коефіцієнтів: абсолютної ліквідності, покриття, частки фінансових вкладень у цінні папери й ін.

За величиною окремих показників фінансово-господарської діяльності підприємств неможливо порівняти результати діяльності різних підприємств і вибрати найбільш привабливе для інвестування. У зв'язку з цим для аналізу інвестиційної привабливості підприємств-емітентів автором пропонується розрахувати інтегральний показник діяльності підприємства з використанням **Таблиця 1.**

Матриця вихідних даних.

Показники	Ринкова вартість акції на акцію	Рентабельність продаж	Рентабельність оборотності поточних активів	Рентабельність поточної ліквідності	Рентабельність прибутку
	Співвідношення власного та позикового капіталу				
1. ВАТ "Надрофарба"	10,50	0,038	0,031	0,97	1,051
2. ВАТ "Полімерагро"	5,00	0,018	0,163	5,35	0,839
3. ВАТ "Промснаб"	100,00	0,005	0,850	13,20	1,086
4. ВАТ "Універсал"	0,25	0,034	0,392	2,26	1,130
5. ВАТ "Харківкольормет"	0,25	-0,027	-0,006	0,50	23,670
6. ВАТ "Дон-сервіс"	0,25	0,233	0,586	0,72	1,171
Max	100,00	0,233	0,850	13,20	23,670

Таблиця 2.

Матриця квадратів.

Показники	Ринкова вартість акції на акцію	Рентабельність продаж	Рентабельність оборотності поточних активів	Рентабельність поточної ліквідності	Рентабельність прибутку
	Співвідношення власного та позикового капіталу				
	Сума				
1. ВАТ "Надрофарба"	0,01	0,02659838	0,0016	0,0053999	0,00197154
	0,0062023	0,00002601	0,053398		0,0016
2. ВАТ "Полімерагро"	0,025	0,00596806	0,0361	0,16427052	0,00125635
	0,2107769	0,00335188	1,446724		1
3. ВАТ "Промснаб"	1	0,00000460	1	1	0,00210497
	5,055010				0,0529
4. ВАТ "Універсал"	0,000004	0,02129343	0,2116	0,02931355	0,00227901
	0,1309981	0,0052064	0,400710		0,000016
5. ВАТ "Харківкольормет"	0,000004	0,01342813	0,00005		0,00143474
	0,00	0,0000034	0,00000218	1,014921	1
6. ВАТ "Дон-сервіс"	0,000004	1	0,4761	0,00297516	0,00244738
	0,06198292	0,00024754	1,543758		0,000001

комплексних методів економічного аналізу, що дозволить визначити відмінність досягнутого положення від бази порівняння в цілому за групою обраних показників.

Автором складені матриці відповідно до методики розрахунку комплексного показника ефективності методом відстаней.

Методика розрахунку методом відстаней зводиться до складання матриць:

1-а матриця вихідних даних, у якій представлені вихідні показники. При цьому по кожному параметру необхідно вибирати найкраще значення (максимальний показник) (таблиця 1).

2-а – матриця координат. Ця матриця розраховується з попередньої матриці шляхом знаходження відношення кожного значення до найкращого значення по кожному

стовпчику.

3-я – матриця квадратів (таблиця 2). За цією матрицею визначають краще підприємство, у якого найвищий комплексний показник. Вона розраховується з попередньої матриці шляхом розрахунку значення квадрата по кожному показнику. На відміну від усіх попередніх матриць у ній з'являється ще один стовпчик, у якому підсумовуються всі показники за підприємством. Чим більше сума, тим вище місце, що займає дане підприємство серед інших підприємств. У результаті розрахунків було встановлено, що найбільш привабливим для інвестування є підприємство під № 3 АТ “Промснаб”.

Таким чином, представлена методика комплексного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства дозволяє оцінити інвестиційну привабливість підприємства-емітента.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення проблеми, що виявляється в дослідженні та розробці науково-методичних та практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та аналізу фінансово-господарської діяльності акціонерних товариств. На основі проведеного дисертаційного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Досягнення основних цілей, що стоять перед акціонерною формою власності, вимагає удосконалення керування акціонерним товариством. Тому автором запропоновано застосування трьохрівневої системи контролю фінансово-господарської діяльності та обов'язковий перелік внутрішніх нормативних актів акціонерного товариства.
2. В акціонерних товариствах необхідно використовувати такі принципи бухгалтерського обліку, що відображують особливості форм власного партнерства на основі залучення капіталу в господарський оборот. Відсутність такого підходу, неконкретне, недостатньо чітко трактування і виділення облікових проблем для всіх акціонерних товариств, у цілому, незалежно від сфер діяльності є основними недоліками сучасного стану бухгалтерського обліку. Тому автором розроблено схему формування облікової інформації шляхом введення управлінського та фінансового обліку.
3. Автором визначені особливості облікової політики, властиві тільки акціонерному товариству, що впливають на методичні аспекти організації бухгалтерського обліку.
4. Методика обліку статутного капіталу недостатньо сприяє відображенню всіх фактів процесу формування і зміни його складу, що не дозволяє оперативно одержувати інформацію загальнодоступного характеру. Тому запропоновано нову схему кореспонденції рахунків з обліку статутного капіталу акціонерного товариства.
5. На даний момент теоретично і практично є невирішеними питання про джерела покриття організаційних витрат з формування та руху акціонерного капіталу. На думку автора, більш правильно організаційні витрати класифікувати за видами, які, можуть покриватися за рахунок “Фонду організаційних витрат”, “Емісійного доходу”, “Загальногосподарських витрат”.
6. Автором пропонуються форми звітності про статутний капітал, що дають можливість одержати необхідну інформацію про статутний капітал акціонерного товариства, акціонерів, а також розміщені та анульовані акції, ще не відображені у величині статутного капіталу на звітну дату.

7. У зв'язку з розвитком ринку цінних паперів з'являється необхідність в організації і встановленні методології бухгалтерського обліку цінних паперів акціонерного товариства. Для удосконалення методики обліку цінних паперів автором рекомендовано робочий план рахунків.
8. Застосування персональних комп'ютерів для обробки облікової інформації створює якісно нові організаційно-технічні умови функціонування бухгалтерського обліку на підприємстві. Тому автором проаналізовано діюче в акціонерних товариствах програмне забезпечення і зроблено пропозиції з його удосконалення.
9. Важливе значення у функціонуванні акціонерного підприємства має правильний вибір стратегії і тактики роботи підприємства на ринку. Рішення даної проблеми повинно ґрунтуватися на глибокому і всебічному аналізі даних бухгалтерського обліку і звітності.
10. Запропонований у ході проведеного дослідження варіант аналізу ефективності функціонування акціонерних товариств сприяє якісному поліпшенню управлінських рішень, які приймаються керівництвом компанії при короткостроковому прогнозуванні діяльності акціонерного товариства.
11. У роботі запропоновано метод аналізу інвестиційної привабливості підприємства, в основі якого лежить рейтингова оцінка компанії, що є потенційним об'єктом інвестування.
12. Розроблені в ході проведеного дослідження рекомендації в галузі організації обліку й аналізу дозволять підвищити ефективність керування акціонерним капіталом і найбільш повно розкрити нові можливості, властиві акціонерній формі власності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у провідних наукових фахових виданнях:

1. Зубко А.Б. Финансовые инвестиции и их анализ //Прогресивні ресурсозберігаючі технології та їх економічна обґрунтованість у підприємствах харчування. Економічні проблеми торгівлі: Зб. наук. праць: (у 2-х ч.); ХДАТОХ. – Харків, 1998 р. – Ч. 1. – С. 320 –323.
2. Зубко А.Б. Совершенствование учета акционерного капитала// Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 123. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. - С. 9 – 12.
3. Зубко А.Б. Учет затрат по формированию акционерного капитала и механизм их покрытия //Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 128. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. - С. 19 – 23.

Тези

1. Зубко А.Б. Компьютеризация бухгалтерского учета в акционерных обществах // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції “Наука і освіта - 2002”. – Том 10. Економіка. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2002. - С. 27 – 29.

АНОТАЦІЯ

Зубко А.Б. Організація обліку в акціонерних товариствах. – Рукопис.
Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. – Харківська державна академія технології та організації харчування, Харків, 2002.

У роботі розкривається сутність акціонерної форми власності, проведено аналіз розвитку акціонерних товариств в Україні, обґрунтовано рекомендації щодо обліку та аналізу акціонерного капіталу, акцій та дивідендів, зокрема:

- запропоновано схеми кореспонденції рахунків з обліку статутного капіталу акціонерних товариств, акцій, витрат, пов'язаних з діяльністю акціонерних товариств;
- розроблено форми звітності для внутрішніх користувачів бухгалтерської інформації акціонерного товариства;
- запропоновано методичку розрахунку дивідендів акціонерам;
- запропоновано класифікаційну модель показників з оцінки фінансово-майнового стану акціонерного товариства;
- запропоновано методичку аналізу інвестиційної привабливості акціонерних товариств.

Ключові слова: акціонерне товариство, акціонерний капітал, облікова політика, дивіденди, інвестиційна привабливість, обіг цінних паперів.

SUMMARY

Zubko A.B. Organization of accounting in joint-stock companies. - Manuscript.

The thesis on competition of a scientific degree of the candidate of economic sciences on speciality 08.06.04 - accounting, analysis and audit. - Kharkiv State Academy of Food Technology and Management, Kharkiv, 2002.

The essence of a joint-stock form of ownership is revealed the thesis, the analysis of the development of joint-stock companies in Ukraine is carried out, the recommendations concerning accounting and analysis of the joint-stock capital, shares and dividends, are proved. In particular:

- circuits of the correspondence of accounts under the account of authorized capital of joint-stock companies, shares, expenses connected with the activity of joint-stock companies are offered;
- forms of the reporting for internal users of the accounting information of a joint-stock company are developed;
- methodics of the dividends account to the shareholders is offered;
- the classification model of parameters for rating of a financial-proprietal status of a joint-stock company is offered;
- methodics of the analysis of joint-stock companies' investment attractiveness is offered.

Keywords: joint-stock company, joint-stock capital, registration policy, dividends, investment attractiveness, circulation of valuable papers.

АННОТАЦИЯ

Зубко А.Б. Организация учета в акционерных обществах. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.04 – бухгалтерский учет, анализ и аудит. – Харьковская государственная академия технологии и организации питания, Харьков, 2002.

В работе раскрывается сущность акционерной формы собственности, проведен анализ

развития акционерных обществ в Украине, обоснованы рекомендации относительно учета и анализа акционерного капитала, акций и дивидендов.

В первом разделе “Формирование акционерных обществ в Украине и их социально-экономическая сущность” раскрывается экономическая сущность и преимущества акционерной формы собственности, систематизированы особенности открытых и закрытых акционерных обществ, определены свойственные акционерным предприятиям особенности учетной политики, влияющие на организацию бухгалтерского учета.

Во втором разделе “Методологические аспекты бухгалтерского учета основных хозяйственных операций акционерного общества” исследованы особенности формирования акционерного капитала, сделаны рекомендации по совершенствованию методики его учета, разработаны формы отчетности, рассмотрено программное обеспечение для организации компьютеризированного учета в акционерном обществе. В работе предложены схемы корреспонденции счетов по учету уставного капитала акционерных обществ, акций, затрат, связанных с деятельностью акционерных обществ, которые позволят оперативно получать информацию о состоянии расчетов с учредителями.

В третьем разделе “Анализ эффективности функционирования акционерного общества” представлена методика анализа оценки эффективного формирования и использования акционерного капитала, определены критерии оценки инвестиционной привлекательности акционерных обществ, рекомендована методика расчета комплексного показателя эффективности при помощи метода расстояний.

Разработанные в ходе проведенного исследования рекомендации в области организации учета и анализа позволят повысить эффективность управления акционерным капиталом и наиболее полно раскрыть такие новые возможности, присущие акционерной форме собственности, как:

- дополнительное привлечение финансовых ресурсов, необходимых для успешного функционирования предприятий в современных условиях;
- большая гибкость в построении структуры управления обществом в соответствии со своими потребностями и необходимостью решения текущих и стратегических задач;
- возможность акционеров непосредственно участвовать в управлении обществом и реально влиять на положение дел в нем, обеспечение полной независимости акционерного общества во взаимоотношениях с внешними контрагентами.

Реализация приведенных выше возможностей делает акционерную форму собственности одной из самых перспективных в нашей стране на сегодняшний день.

Следует отметить, что на современной стадии развития акционерных компаний в Украине вряд ли целесообразно слепо копировать опыт других экономически развитых стран, в которых этап становления национальной рыночной экономики давно пройден. Поэтому предложенные в диссертации методы совершенствования учета и анализа финансово-хозяйственной деятельности акционерных обществ разработаны с учетом специфики отечественной экономики.

Ключевые слова: акционерное общество, акционерный капитал, учетная политика, дивиденды, инвестиционная привлекательность, обращение ценных бумаг.

Підписано до друку 16.10.2002 р. Формат 60x84 1/16 Папір офсетний
Друк офсетний. Обл. вид. Арк. 1,0 Умовн. друк. арк. 0,9
Тираж 100 прим. Зам. № 386

ДОД Харківської державної академії технології та організації
харчування, 61051, Харків-51, вул. Клочківська, 333